

פרשת האזינו – שישי

כִּי־אֵשָׁא אֶל־שָׁמַיִם יָדַי מֵאֲרִי אֶתְקִינִית בְּשִׁמְיָא, וְאִמְרָתִי חַי אֲנֹכִי לְעֵלָם: מֵאֲרִי אֶתְקִינִית בְּשִׁמְיָא, בֵּית שְׁכִינָתִי; וְאִמְרִית, קָיָם אָנָּה לְעֵלְמִינָן.

כִּי־אֵשָׁא אֶל שָׁמַיִם יָדַי. כי בחרון אפי אשא ידי אל עצמי בשבועה: **וְאִמְרָתִי חַי אֲנֹכִי.** לשון שבועה הוא אני נשבע חי אנכי:

אִם־שָׁנוּתִי בָּרַק חֲרָבִי וְתֹאחֶזוּ בְּמִשְׁפָּט יָדַי אֲשִׁיב נָקָם לְצָרִי וְלִמְשַׁנְאֵי אִשְׁלָם: מֵאֵם אִם אֵם שָׁנוּתִי בָּרַק חֲרָבִי. אִם אֲשַׁנֵּן אֶת לֵהב חֲרָבִי כְּמוֹ לְמַעַן הִיָּה לָּהּ בָּרַק פִּלְדוּר (גלאנץ):

וְתֹאחֶזוּ בְּמִשְׁפָּט יָדַי. להניח מדת רחמים באויבי שהרעו לכם אשר אני קצפתי מעט והמה עזרו לרעה. **דִּ"א וְתֹאחֶזוּ יָדַי אֶת מִדַּת הַמִּשְׁפָּט לְהַחֲזִיק בָּהּ לְנִקּוּם נָקָם:** אשיב נקם וגו'. **לְמַדּוֹ רַבּוּתִינוּ בְּאַגָּדָה מִתּוֹךְ לְשׁוֹן הַמִּקְרָא שְׁאָמַר וְתֹאחֶזוּ בְּמִשְׁפָּט יָדַי לֹא כְּמִדַּת בִּ"ו מִדַּת הַקֶּבֶ"ה מִדַּת בִּ"ו זֹרֶק חֵץ וְאִינוּ יָכוֹל לְהִשְׁיבוֹ וְהַקֶּבֶ"ה זֹרֶק חֲצִיו וַיֵּשׁ בִּידּוֹ לְהִשְׁיבָם כָּאִלוֹ אוֹחֶזֶן בִּידּוֹ שֶׁהָרִי בָּרַק הוּא חָצוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כָּאֵן בָּרַק חֲרָבִי וְתֹאחֶזוּ בְּמִשְׁפָּט יָדַי וְהַמִּשְׁפָּט הַזֶּה לְשׁוֹן פּוֹרְעָנִיּוֹת הוּא בִּלְעִזִּי יוֹשְׁטִי"צ"א (לויט געזטעץ בעשטראפען):**

אֲשַׁכִּיר חֲצִי מַדָּם וְחֲרָבִי תֹאכַל בָּשָׂר מַדָּם חָלָל וְשִׁבְיָה מֵרֹאשׁ פְּרָעוֹת אוֹיֵב: מֵב אֲרֹנִי גִרִי מִדְּמָא, וְחֲרָבִי תִקְטִיל בְּעַמִּמְיָא; מַדָּם קְטִילִין וְשִׁבְנָן, לְאַעֲדָא כְּתָרִין מֵרִישׁ סְנָאָה וּבְעִיל דְּבִבָּא.

אֲשַׁכִּיר חֲצִי מַדָּם. הָאוֹיֵב: **וְחֲרָבִי תֹאכַל בָּשָׂר. בְּשָׂרָם: מַדָּם חָלָל וְשִׁבְיָה.** זאת תהיה להם מעון דם חללי (ס"א חללי דם) ישראל ושבביה ששבו מהם: **מֵרֹאשׁ פְּרָעוֹת אוֹיֵב.** מפשע תחלת פרצות האויב כי כשהקב"ה היה נפרע מהעובדי כוכבים היה פוקד עליהם עונם ועונות אבותיהם מראשית פרצה שפרצו בישראל:

הֲרַנִּינוּ גוֹיִם עִמּוֹ כִּי־דָם עֲבָדֵיו יִקּוּם וְנָקָם יִשִּׁיב לְצָרָיו וְכִפָּר אֲדָמָתוֹ עִמּוֹ: מֵג שְׁבָחוּ עַמִּמְיָא עַמִּיָּה, אֲרִי פִרְעֹנוֹת עַבְדוּהִי צְדִיקָיָא יִתְפָּרַע; וּפִרְעֹנוֹתָא יִתִּיב לְסְנָאוּהִי, וַיִּכְפֹּר עַל אֲרַעִיָּה וְעַל עַמִּיָּה.

הֲרַנִּינוּ גוֹיִם עִמּוֹ. לְאוֹתוֹ הַזְּמַן יִשְׁבָּחוּ הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים אֶת יִשְׂרָאֵל רָאוּ מַה שִּׁבְחָה שֶׁל אוֹמָה זוֹ שֶׁדִּבְקוּ בַּהֶקֶבֶ"ה בְּכָל הַתְּלָאוֹת שֶׁעָבְרוּ עֲלֵיהֶם וְלֹא עֲזָבוּהוּ יוֹדְעִים הָיוּ בְּטוֹבוֹ וּבְשִׁבְחוֹ: כִּי דָם עֲבָדָיו יִקּוּם. שְׁפִיכוֹת דַּמִּיָּהֶם כְּמִשְׁמַעוֹ: וְנָקָם יִשִּׁיב לְצָרָיו. עַל הַגָּזֵל וְעַל הַחֲמָס כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר מִצָּרִים לְשִׁמְמָה תִּהְיֶה וְאָדוֹם לְמִדְּבַר שִׁמְמָה מִחֲמַס בְּנֵי יִהוּדָה וְאוֹמֵר מִחֲמַס אַחִיךָ יַעֲקֹב וְגו': וְכִפָּר אֲדָמָתוֹ עִמּוֹ. וַיִּפִּיס אֲדָמָתוֹ וְעִמּוֹ עַל הַצָּרוֹת שֶׁעָבְרוּ עֲלֵיהֶם שֶׁעָשָׂה לָהֶם הָאוֹיֵב וְכִפָּר לְשׁוֹן רִצּוֹי וּפְיוּס כְּמוֹ אֲכַפְּרָה פָּנָיו אֲנַחְינִיָּה לְרוֹגְזִיָּה: וְכִפָּר אֲדָמָתוֹ. וְמַה הִיא אֲדָמָתוֹ עִמּוֹ. כְּשֶׁעִמּוֹ מִתְנַחֲמִים, אֲרָצוֹ מִתְנַחֲמָת, וְכֵן הוּא אוֹמֵר (תהלים פה, ב): "רָצִיתָ ה' אֶרֶץךָ", בְּמַה רָצִיתָ אֶרֶץךָ "שִׁבְתָּ שְׁבוּת יַעֲקֹב". בְּפָנִים אַחֲרִים הִיא נִדְרָשֶׁת בִּסְפָרִי, וְנִחְלָקוּ בָּהּ רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי נַחֲמִיָּה, רַבִּי יְהוּדָה דּוֹרֵשׁ כֻּלָּה כְּנֶגֶד יִשְׂרָאֵל, וְרַבִּי נַחֲמִיָּה דּוֹרֵשׁ כֻּלָּה כְּנֶגֶד הָאֲמוֹת, רַבִּי יְהוּדָה דּוֹרֵשׁ כֻּלְּפִי יִשְׂרָאֵל: "אִמְרָתִי אֶפְאִיָּהֶם", כְּמוֹ שֶׁפִּרְשְׁתִּי עַד וְלֹא ה' פָּעַל כָּל זֹאת". "כִּי גוֹי אֲבָד עֲצוֹת הֶמָּה", אֲבָדוֹ תּוֹרָתִי, שֶׁהִיא לָהֶם עֲצָה נְכוֹנָה. "וְאִין בָּהֶם תְּבוּנָה", לְהִתְבּוֹנֵן אִיכָּה יִרְדֹּף אֶחָד מִן הָאֲמוֹת אֶלֶף מֵהֶם אִם לֹא כִּי צוּרָם מְכָרָם, "כִּי לֹא כְּצוּרָנוּ צוּרָם", הַכֹּל כְּמוֹ שֶׁפִּרְשְׁתִּי עַד תְּכַלִּיתוֹ. וְרַבִּי נַחֲמִיָּה דּוֹרֵשׁ כֻּלְּפִי הָאֲמוֹת: "כִּי גוֹי אֲבָד עֲצוֹת הֶמָּה", כְּמוֹ שֶׁפִּרְשְׁתִּי תְּחִלָּה, עַד "וְאוֹיְבֵינוּ פְּלִילִים": כִּי מִגֶּפֶן סְדוּם גִּפְנִים: (לכ) כִּי מִגֶּפֶן סְדוּם גִּפְנִים: שֶׁל אֲמוֹת: וּמִשְׁדַּמַּת עֲמוּרָה וְגו': וְלֹא יִשִּׁימוּ לָבָם לְתַלּוֹת הַגְּדָלָה בִּי: עֲנַבְמוֹ עֲנֵבִי רוּשׁ: הוּא שְׁאָמַר: "לֹוֹלִי כְּעַס אוֹיֵב אֲגוּר", עַל יִשְׂרָאֵל לְהִרְעִילָם וּלְהַמְרִירָם. לְפִיכָךְ "אֲשַׁכֵּל מִרְרַת לָמוֹ", לְהַלְעִיט אוֹתָם עַל מַה שֶׁעָשׂוּ לְבָנָי: (לג) חֲמַת תְּנִינִים יֵינָם: מוֹכֵן לְהַשְׁקוֹתָם עַל מַה שֶׁעוֹשִׂין לָהֶם: (לד) כְּמוֹס עֲמָדִי: אוֹתוֹ הַכּוֹס, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים עה, ט): "כִּי כּוֹס בִּידִּי ה' וְגו'": (לה) לַעֲת תִּמּוּט רִגְלָם: כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כו, ו): "תִּרְמַסְנָה רִגְלִי": (לו) כִּי יִדִּין ה' עִמּוֹ: בְּלִשׁוֹן זֶה מִשְׁמַשׁ "כִּי יִדִּין", בְּלִשׁוֹן 'דָּהָא', וְאִין יִדִּין לְשׁוֹן יִסּוּרִין, אֲלֹא כְּמוֹ: 'כִּי יָרִיב אֶת רִיבָם מִיד עוֹשְׁקֵיהֶם, כִּי יִרְאֶה כִּי אֶזְלַת יָד וְגו': (לז) וְאִם אִי אֱלֹהִימוֹ: וְהָאוֹיֵב יֹאמַר: "אִי אֱלֹהִימוֹ", שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׁאָמַר טִיטוּס הָרָשָׁע כְּשֶׁגָּדַר אֶת הַפְּרָכָת, כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר (מִכָּה ז, ט): "וְתִרְא אֹיְבִיתִי וְתִכְסֶּה בּוֹשָׁה, הָאוֹמְרָה אֵלַי אִיוֹ ה' אֱלֹהֶיךָ": (לט) רָאוּ עֵתָה כִּי אֲנִי וְגו': אֲזִי יִגְלֶה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִשְׁוַעְתּוֹ וַיֹּאמֶר: "רָאוּ עֵתָה כִּי אֲנִי הוּא", מֵאֲתִי בָּאת עֲלֵיהֶם הָרָעָה, וּמֵאֲתִי תָבֵא עֲלֵיהֶם הַטּוֹבָה: וְאִין מִיָּדִי מִצִּיל: מִי שִׁיִּצִּיל אֶתְכֶם מִן הָרָעָה אֲשֶׁר אָבִיא עֲלֵיכֶם: (מ) כִּי אֵשָׁא אֶל שָׁמַיִם יָדַי: כְּמוֹ 'כִּי נִשְׁאֲתִי', תְּמִיד אֲנִי מִשְׁרָה מְקוֹם שְׁכִינָתִי בְּשָׁמַיִם, כְּתָרְגוּמוֹ. אֲפִלּוּ חָלַשׁ לְמַעְלָה וּגְבוּרָה לְמַטָּה, אֵימַת הָעֲלִיּוֹן עַל הַתַּחְתּוֹן, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁגְּבוּרָה מְלַמְעָלָה וְחָלַשׁ מְלַמְטָה: יָדַי: מְקוֹם שְׁכִינָתִי, כְּמוֹ (במדבר ב, יז) "אִישׁ עַל יָדוֹ", וְהָיָה בִּידֵי לְהַפְּרַע מְכָם, אֲבָל אִמְרָתִי שְׁחִי אֲנֹכִי לְעוֹלָם, אִינִי מְמַהֵר לְפָרַע, לְפִי שִׁישׁ לִי שְׁהוֹת בְּדִבְרִי, כִּי אֲנִי חַי לְעוֹלָם, וּבְדוֹרוֹת אַחֲרוֹנִים אֲנִי נִפְרַע מֵהֶם, וְהִיכָלִת בִּידֵי לִיפְרַע מִן הַמֵּתִים וּמִן הַחַיִּים. מֶלֶךְ בָּשָׂר וְדָם שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לָמוֹת, מְמַהֵר נִקְמָתוֹ לִיפְרַע בְּחַיָּיו, כִּי שְׁמָא יָמוּת הוּא אוֹ אוֹיְבוֹ, וְנִמְצָא שֶׁלֹּא רָאָה נִקְמָתוֹ מִמֶּנּוּ, אֲבָל אֲנִי חַי לְעוֹלָם וְאִם יָמוּתוּ הֵם וְאִינִי נִפְרַע בְּחַיֵּיהֶם, אֲפָרַע בָּמוֹתָם: (מא) אִם שָׁנוּתִי בָּרַק חֲרָבִי: הֲרַבָּה 'אִם' יֵשׁ שְׁאִינָם תְּלוּיִים, כְּשֶׁאֲשַׁנֵּן בָּרַק חֲרָבִי וְתֹאחֶזוּ בְּמִשְׁפָּט יָדַי וְכו', כְּמוֹ שֶׁפִּרְשְׁתִּי לְמַעְלָה: